

6.7. An Earnáil Gnó, Forbairtí Geilleagracha & Tionsclaíocha agus An Turasóireacht Chultúrtha i gCorca Dhuibhne

Gnó, Forbairtí Geilleagracha & Tionsclaíocha

Comhthreomhar leis an bpleanáil is gá a dhéanamh don teanga i gCorca Dhuibhne, tá géarghá leis an bpleanáil gheilleagrach. Mar a léiríodh i Mír 3.3, tá mórán dúshlán geilleagrach áitiúil agus dúshlán infreastruchtúir gur gá dul i ngleic leo ar mhaithe le bonn inmharthana eacnamaíochta a chur faoi phobal Chorca Dhuibhne. Gan díriú ar na fadhbanna a bhaineann le heaspa fáis i ndaonra an phobail (i gcomparáid le fás náisiúnta), le titim i líon na leanaí bunscoile/meánscoile, le tréigean na ndaoine óga, leis an easpa tuismitheoirí chun pobal a ath-ghiniúint, leis an nádúr séasúrach/páirt-aimseartha a bhaineann le cuid mhór den fhostaíocht, leis an am a thógann sé taisteal go haon lárionad forbartha (cathair nó baile forbartha), agus le heaspa príomhbhealaigh iompair (mótarbhealaigh) a bheith sa chontae, is deacair a bheith ag trácht ar bhisiúlacht na teanga in aon chor.

Tá gá le fostaíocht inmharthana, le deiseanna gnó, le hinfreastruchtúr fisiciúil agus sóisialta sásúil agus le soláthar tithíochta ar phraghas réasúnta chun an pobal a choimeád anseo sa chéad dul amach. Mura bhfuil an teanga lárnach sa phleanáil gheilleagrach/fhisiciúil seo, áfach, ní bheidh rath ar an bpróiseas pleanála teanga.

Tá ról lárnach ag Údarás na Gaeltachta i bhforbairt eacnamaíochta, shóisialta agus chultúrtha na Gaeltachta. Pléann an eagraíocht le forbairt fiontraíochta agus tionscnaimh cruthaithe fostaíochta sa Ghaeltacht trí chéile. Tugann Údarás na Gaeltachta mórthacaíocht gnó agus fostaíochta i gCorca Dhuibhne trí scéimeanna éagsúla cúnaimh do ghnónna seanbhunaithe agus gnónna nua chun fás agus forbairt a dhéanamh. San áireamh anseo, tá deontas caipitil, fostaíochta, margaíochta, staidéar féidearthachta, taighde agus forbairt, cúrsaí oiliúna agus meantóireachta. Ceadaíodh €666,049 do thograí gnó agus pobail i nGaeltachtaí Chorca Dhuibhne le linn 2016 agus sa bhliain chéanna is 572 duine a bhí fostaithe i nGaeltacht Chorca Dhuibhne go lánaimseartha i gcomhlachtaí agus i ngnónna a fuair tacaíocht ón Údarás. Cuireann Údarás na Gaeltachta comhairle agus treoracha ar fáil do chomhlachtaí maidir le pleananna teanga a fhorbairt agus a réiteach. Bíonn coinníoll teanga le gach maoiniú a thugtar ach bíonn dúshlán ag baint le cur i bhfeidhm na gcoinníollacha sin. Tá athbhreithniú á dhéanamh faoi láthair ar scéim/feachtais chun úsáid na Gaelainne sna comhlachtaí a fhaigheann tacaíocht a spreagadh.

Tá a lán gnónna beaga príobháideacha ar fuaid Chorca Dhuibhne agus go háirithe i mbaile an Daingin. Is féidir seirbhís trí Ghaelainn a fháil i ngnónna áirithe ach tá a lán gnónna eile nach bhfuil seirbhís trí Ghaelainn ar fáil iontu.

Turasóireacht Chultúrtha/Turasóireacht (Gnó) na Gaelainne

Ceantar mór turasóireachta is é Corca Dhuibhne agus is turasóireacht chultúrtha cuid mhaith de. Is fiú c.€7 milliún don gceantar in aghaidh na bliana an turasóireacht chultúrtha a chruthaíonn CFCD de bharr na gcúrsaí a sholáthraíonn Coláistí Chorca Dhuibhne agus Oidhreacht Chorca Dhuibhne. Tagann a lán cuairteoirí eile don dúthaigh a deir go meallann an Ghaelainn/an ceantar Gaeltachta iad de réir suirbhé a dhein ÚnaG ar thurasóirí (xx bliain).

Bailíodh na bearta sa réimse seo mar thoradh ar chruinnithe le gnónna áitiúla, le cruinnithe agus comhfhreagras le feidhmeannaigh Údarás na Gaeltachta, le cruinniú le CFCD a riarann an scéim traenála gnó Skillnet i gCúige Mumhan, agus le páirtithe leasmhara éagsúla atá tábhachtach i réimse na Turasóireachta Cultúrtha i gCorca Dhuibhne (Coláistí Chorca Dhuibhne/OCD/Comhaontas Turasóireachta Chorca Dhuibhne). Baineann cuid de na bearta seo le gníomhaíochtaí go bhféadfaí a bhaint amach laistigh de chlár oibre na bpáirtithe leasmhara éagsúla, baineann bearta eile sa réimse seo le gníomhachtaí a tharlódh dá gcuirfí struchtúr maoinithe nua agus buiséad leordhóthanach ar fáil, agus baineann bearta 6.7.1 - 6.7.3 le bearta a bheadh le baint amach ag leibhéal an státchórais. Ní bheifear ábalta bearta 6.7.4, 6.7.5 & 6.7.4 a fheidhmiú gan feidhmeannach a cheapadh don réimse seo agus an buiséad cuí a bheith ar fáil.

Gnónna áitiúla

Beart 6.7.1. Feachtas Gnó as Gaelainn a chur ar bun – Corca Dhuibhne ag Caint a Athbheochaint agus a fhorbairt

Réimsí	E	Critéir Pleanála Teanga	13,14
Eolas Breise	<p>Scéim Gnó le Gaelainn/Corca Dhuibhne ag Caint a fhorbairt</p> <p>Moltar athbheochan agus forbairt a dhéanamh ar scéim Corca Dhuibhne ag Caint a bhí i bhfeidhm sa Daingean chun gnónna agus fostaithe i ngnónna le Gaelainn a aithint.</p> <p>Meallfar gnónna chun a gcuid Gaelainne a úsáid agus chun daoine a fhostú le Gaelainn chun go bhféadfaidís páirt a ghlacadh i scéim cosúil leis an scéim thuasluaite a bhí á riaradh ag OCD/ i gcomhar le hÚdarás na Gaeltachta sa Daingean. Forbrófar an scéim seo le comhairle ó na gnónna áitiúla agus cuirfear i bhfeidhm é ar fud an LPT. Cuirfear gach tacaíocht ar fáil do na gnónna chun a gcuid seirbhísí a fhorbairt trí Ghaelainn, m.sh. aistriúchán ar fhógraíocht, biachláir, sain-ranganna Gaelainne gnóbhunaithe a thairiscint, tacú le suíomh idirlín Ghaelainne.</p> <p>Reáchtálfar fóram chun go bhféadfadh na gnónna seo a chuireann seirbhísí ar fáil trí Ghaelainn teacht le chéile ar bhonn rialta chun a gcuid riachtanas a phlé. Coimeádfar ar an eolas iad chomh maith maidir le clár ama na gcúrsaí Gaelainne a bheidh ag teacht go dtí an dúthaigh chun go mbeidh na gnónna ullamh a gcuid seirbhísí a thairiscint as Gaelainn.</p> <p>Cuireadh deireadh leis an bhfeachtas Corca Dhuibhne ag Caint cheana cheal maoinithe agus oibríthe oiriúnacha, beidh gá leis an maoiniú cuí anois chun an beart seo fheidhmiú.</p>		
Aidhm:	Athbheochaint agus forbairt a dhéanamh ar fheachtas Corca Dhuibhne ag Caint sa cheantar ar fad		
Príomhúinéir an bhirt:	Feidhmeannach Gnó an Aonaid Pleanála Teanga (CFCD)/ÚnaG		

Páirtithe leasmhara/ról:	Údarás na Gaeltachta (tacaíocht), Comhaontas Turasóireachta Chorca Dhuibhne (tacaíocht), na gnónna áitiúla (rannpháirtíocht) , an cheanneagraíocht (tacaíocht)		
Saolré	Pleanáil agus ullmhúchán	Bliain 1-2	
	Feidhmiú	Bliain 3-7	
Costas measta in aghaidh na bliana	POST 6 + Buiséad	Costas measta Iomlán	
Foinsí maoinithe	Roinn na Gaeltachta (An Phleanáil Teanga) agus Údarás na Gaeltachta		
Dúshlán an bhirt	An maoiniú ceart a aimsiú, gnónna a spreagadh chun a bheith rannpháirteach		
Réiteach an dúshláin	Post lánaimseartha mar Fheidhmeannach Gnó a cheadú tríd an bpróiseas pleanála teanga, luach na Gaelainne don ghnó a shoiléiriú don earnáil gnó		
Monatóireacht ar éifeacht, cur i bhfeidhm agus rathúlacht an bhirt	Beidh an Cheanneagraíocht i gcomhar leis an Údarás freagrach as monatóireacht a dhéanamh ar éifeacht an bhirt seo.		

Beart 6.7.2 Aip fón póca a chruthú ag soláthar eolais don turasóir faoi sheirbhísí/gnónna as Gaelainn

Réimsí	E	Critéir Pleanála Teanga	13,14
Eolas Breise	<p>Aip fón póca a chruthú ag soláthar eolais don turasóir faoi sheirbhísí/gnónna as Gaelainn.</p> <p>Cruthófar aip fón póca do ghnónna atá ag soláthar seirbhísí as Gaelainn nó ag cur imeachtaí/seirbhísí as Gaelainn ar fáil chun gur féidir le turasóirí (nó an pobal áitiúil) teacht ar eolas saoráideach maidir le gnónna a úsáideann Gaelainn nó imeachtaí a bheidh ar siúl as Gaelainn gach mí.</p>		
Aidhm:	Tacaíocht a sholáthar do ghnónna a sholáthraíonn seirbhísí as Gaelainn agus eolas a sholáthar do thurasóirí.		
Príomhúinéir an bhirt:	Feidhmeannach Gnó an Aonaid/ Údarás na Gaeltachta		
Páirtithe leasmhara/ról:	Údarás na Gaeltachta (tacaíocht), Gnónna áitiúla (rannpháirtíocht), Comhaontas Turasóireachta Chorca Dhuibhne		
Saolré	Pleanáil agus ullmhúchán	Bliain 1-2	
	Feidhmiú	Bliain 3-7	
Costas measta in aghaidh na bliana	Innealtóir IT – aip a chruthú + a oibriú	Costas measta Iomlán	
Foinsí maoinithe	Údarás na Gaeltachta		
Dúshlán an bhirt	An t-eolas faoi na gnónna/imeachtaí as Gaelainn a choimeád suas chun dáta ar an aip		
Réiteach an dúshláin	An tseirbhís a bheith tarraingteach a dhóthain chun go gcoimeádfadh na gnónna ag soláthar eolais uasdátaithe		
Monatóireacht ar éifeacht, cur i bhfeidhm agus rathúlacht an bhirt	Beidh an fhreagracht ar ÚnaG i gcomhar leis an bhFeidhmeannach Gnó éifeacht an bhirt seo a mheas trí theagmháil rialta a choimeád leis na gnónna.		

Beart 6.7.3.: Skillnet : Cúrsaí Traenála do lucht Gnó as Gaelainn

Réimsí	E	Critéir Pleanála Teanga	13,14
Eolas Breise	<p>Traenáil/Oiliúint do Ghnónna a thairiscint as Gaelainn i gCorca Dhuibhne</p> <p>Tairgfear cúrsaí traenála/oiliúna do ghnónna cheantar Gaeltachta Chorca Dhuibhne as Gaelainn nuair is féidir. Cuirfear liosta le chéile do dhaoine le Gaelainn atá oilte chun a leithéid de thraenáil a thabhairt agus molfar do ghnónna aon traenáil atá ar fáil as Gaelainn a chur i bhfeidhm ina gcuid gnónna, spreagfar iad chuige seo trí lacáiste a chur ar fáil don gcomhlacht má dhéantar an traenáil as Gaelainn. Cuirfear modúl/cúrsa ar fáil do ghnónna a thabharfadh feasacht teanga d’oibríthe na gcomhlachtaí</p>		
Aidhm:	Breis cúrsaí traenála/oiliúna a chur ar fáil as Gaelainn do ghnólachtaí Chorca Dhuibhne nuair a bhíonn traenáil gnó á lorg acu.		
Príomhúinéir an bhirt:	Skillnet, Comharchumann Forbartha Chorca Dhuibhne		
Páirtithe leasmhara/ról:			
Saolré	Pleanáil agus ullmhúchán	Bliain 1	
	Feidhmiú	Bliain 2-7	
Costas measta in aghaidh na bliana		Costas measta iomlán	
Foinsí maoinithe	Skillnet		
Dúshlán an bhirt	Daoine a aimsiú le Gaelainn chun traenáil a thabhairt, gnónna a mhealladh chun traenáil a thógaint trí Ghaelainn		
Réiteach an dúshláin	Comhoibriú le hÚdarás na Gaeltachta chun daoine le Gaelainn a aimsiú ar bhonn náisiúnta a thugann a leithéid de thraenáil, a thuilleadh tacaíochta airgid do ghnólachtaí a reáchtálann cúrsaí traenála as Gaelainn.		
Monatóireacht ar éifeacht, cur i	Beidh an fhreagracht ar Skillnet (CFCD) éifeacht an bhirt seo a mheas trí aiseolas a bhailiú ó na comhlachtaí/gnónna.		

bhfeidhm agus rathúlacht an bhirt	
--	--

Beart 6.7.4: Comhar Creidmheasa Chorca Dhuibhne – a fhorbairt mar ghnó eiseamláireach trí Ghaelainn sa Daingean

Réimsí	E	Critéir Pleanála Teanga	13,14
Eolas Breise	<p>Comhar Creidmheasa Chorca Dhuibhne – Gnó eiseamláireach trí Ghaelainn sa Daingean</p> <p>Leanfar ag cur polasaí teanga Chomhar Creidmheasa Chorca Dhuibhne i bhfeidhm sa Daingean agus á fhorbairt. Beidh béim láidir ar an nGaelainn i gcónaí ag freastal ar chustaiméirí agus labharfar Gaelainn le haon chustaiméir atá ag lorg seirbhíse trí Ghaelainn. Beidh líofacht sa Ghaelainn riachtanach do phost an bhainisteora agus líofacht sa Ghaelainn ina bhuntáiste in earcú foirne eile. Cuirfear traenáil trí Ghaelainn ar fáil don bhfoireann má tá éileamh air. Déanfar fógraíocht dhátheangach agus cuirfear leaganacha dhátheangacha d'fhoirmeacha an Chomhar Creidmheasa ar fáil. Beidh comharthaíocht an chomhlachta dhátheangach agus feidhmeoidh cruinnithe boird go dátheangach. Déileálfar le ranna stáit trí Ghaelainn. Déileálfar leis na scoileanna áitiúla as Gaelainn amháin.</p> <p>Tacóidh cur i bhfeidhm an phlean teanga sa limistéar pleanála teanga seo leis an bpolasaí teanga seo agus cuirfear gach cabhair ar fáil don gComhar Creidmheasa chun an polasaí a fhorbairt mar pholasaí eiseamláireach do ghnónna an Daingin.</p>		
Aidhm:	Leanúint ag forbairt polasaí teanga láidir Chomhar Creidmheasa Chorca Dhuibhne, é a bheith mar eiseamláir do ghnónna eile an Daingin		
Príomhúinéir an bhirt:	Comhar Creidmheasa Chorca Dhuibhne i gcomhar le Feidhmeannach Gnó an Aonaid Pleanála Teanga		
Páirtithe leasmhara/ról:	Foireann an Aonaid Pleanála Teanga (LPTCT agus Plean Teanga an Daingin) (tacaíocht), Údarás na Gaeltachta (tacaíocht), Gnónna an Daingin (rannpháirtíocht), custaiméirí an Chomhar Chreidmheasa		

	(rannpháirtíocht)		
Saolré	Pleanáil agus ullmhúchán	Bliain 1	
	Feidhmiú	Bliain 2-7	
Costas measta in aghaidh na bliana	Buiséad Post 6	Costas measta iomlán	
Foinsí maoinithe	Roinn na Gaeltachta (An Phleanáil Teanga), Údarás na Gaeltachta		
Dúshlán an bhirt	Gnónna eile a mhealladh chun a leithéid de pholasaí a fhorbairt		
Réiteach an dúshláin	Luach na Gaelainne a shoiléiriú do na gnónna, pobal na Gaeltachta a spreagadh chun seirbhísí trí Ghaelainn a éileamh		
Monatóireacht ar éifeacht, cur i bhfeidhm agus rathúlacht an bhirt	Beidh bainistíocht an Chomhar Creidmheasa mar aon le foireann an Aonaid Pleanála Teanga freagrach as éifeacht an bhirt seo a mheas trí athbhreithniú a dhéanamh ar fhorbairt an pholasaithe agus trí aiseolas a fháil ó ghnónna eile sa Daingean.		

Turasóireacht Chultúrtha

Beart 6.7.5 Taighde Proifisiúnta ar bhuntáiste Geilleagrach na Gaelainne

Réimsí	E	Critéir Pleanála Teanga	3,13,14,18
Eolas Breise	<p>Taighde chun luach a chur le buntáiste Geilleagrach na Gaelainne</p> <p>Déanfar coimisiúnú ar thaighde a dhéanfaidh staidéar ar bhuntáistí geilleagracha na turasóireachta cultúrtha – An Ghaelainn- do cheantar Chorca Dhuibhne. Cuirfear torthaí an taighde i láthair do lucht gnó agus turasóireachta na leithinse ag seimineár a chuirfidh béim ar thábhacht na turasóireachta don gceantar agus ar an mbuntáiste breise a thugann an Ghaelainn don turasóireacht.</p> <p>Iarrfar ar an gComhairle Contae agus ar Fhálte Éireann margaíocht speisialta a dhéanamh ar an nGaelainn mar fhócas na turasóireachta sa cheantar agus tacófar le Comhaontas Turasóireachta Chorca Dhuibhne chun leanúint ar aghaidh ag cur béime ar an nGaelainn ina gcuid margaíochta.</p>		
Aidhm:	Tábhacht na Gaelainne don earnáil gnó agus turasóireachta i gCorca Dhuibhne a shoiléiriú don bpobal gnó agus don bpobal i gcoitinne, láithreach na Gaelainne i réimse na seirbhísí a chur chun cinn		
Príomhúinéir an bhirt:	Feidhmeannach Gnó & Turasóireachta an Aonaid Pleanála Teanga i gcomhar le hÚnaG/ Comhairle Contae Chiarraí		
Páirtithe leasmhara/ról:	Institiúid Teicneolaíochta Thrá Lí, Rannóg na Turasóireachta (tacaíocht), Fálte Éireann (tacaíocht), Comhairle Contae Chiarraí (Turasóireacht)(tacaíocht), Feidhmeannach Gnó na Pleanála Teanga (tacaíocht) Comhaontas Turasóireachta Chorca Dhuibhne (tacaíocht), gnónna an LPT (rannpháirtíocht), Roinn na Gaeltachta (tacaíocht)		
Saolré	Pleanáil agus ullmhúchán	Bliain 2	
	Feidhmiú	Bliain 3-7	
Costas measta in aghaidh na bliana	Post 6 + Buiséad	Costas measta iomlán	

Foinsí maoinithe	Údarás na Gaeltachta, Comhairle Contae Chiarraí, Roinn na Gaeltachta
Dúshlán an bhirt	Ní bheidh aon dúshlán ach an maoiniú a bheith ar fáil
Réiteach an dúshláin	Maoiniú a chinntiú
Monatóireacht ar éifeacht, cur i bhfeidhm agus rathúlacht an bhirt	Coimeádfaidh APTCT agus ÚnaG stiúradh ar an bpróiseas taighde le cinntiú go gcomhlíonfar é go héifeachtach.

Beart 6.7.6 Turasóireacht Chultúrtha CFCD a fhorbairt. An Músaem/Coláistí Chorca Dhuibhne (Na Coláistí Samhaidh) & Cúrsaí Oidhreachta agus Teanga Chorca Dhuibhne a fhorbairt

Réimsí	E	Critéir Pleanála Teanga	
<p>Eolas Breise/Cur Síos:</p>	<p>An Músaem/Coláistí Chorca Dhuibhne (Na Coláistí Samhaidh) & Cúrsaí Oidhreachta agus Teanga Chorca Dhuibhne a fhorbairt</p> <p>An Músaem</p> <p>Forbrófar Músaem Bhaile an Fheirtéaraigh trí roinnt beart nua a thabhairt chun críche, ina measc: creidiúnú iomlán a bhaint amach don Mhúsaem; An Músaem a bheith ar fáil an t-am ar fad do chuirteoirí agus é a bheith ina ionad taighde; seimineáir agus féilte a eagrú ann trí Ghaelainn.</p> <p>Cúrsaí Oidhreachta/teanga do dhaoine fásta</p> <p>Cuirfear barra feabhais ar raon agus ar chaighdeán na gcúrsaí chun breis rannpháirtithe a mhealladh anseo. Forbrófar breis cúrsaí do dhaoine in aoisghrúpaí níos óige agus sainchúrsaí ina measc (m.sh. cúrsaí Gaelainne do mhúinteoirí óga nua-cháilithe, cúrsaí Gaelainne do lucht gnó, ranganna Gaelainne gearrthréimhseacha i rith an tsamhraidh do dhaoine atá ar saoire i gCorca Dhuibhne).</p> <p>Coláistí Samhraidh/Coláistí Chorca Dhuibhne</p> <p>Cuirfear barra feabhas ar chaighdeán na gcúrsaí trí oibriú ar an gcuraclam agus réimse níos leithne imeachtaí a reáchtáil mar chuid de na cúrsaí. Spreagfar breis mná tí i mbun na hoibre agus cuirfear cúrsa feasachta teanga ar fáil do na mná tí. Cinnteofar go mbeidh polasaí teanga láidir i bhfeidhm do dhaltaí na gcúrsaí ag an gcoláiste agus sna tithe. Fiosrófar na féidearthachtaí maidir le cúrsa nua a bhunú do dhaltaí Gaeltachta – Coláiste Samhraidh do dhaltaí Gaeltachta a bheadh ar siúl i gceantair Ghaeltachta dhifriúla gach bliain agus a chuirfeadh béim ar chúrsaí eachtraíochta agus cultúir as Gaelainn seachas ar ranganna teanga.</p>		

Aidhm:	Leanúint ag forbairt gnó na Gaelainne/na hOidhreachta trína thuilleadh cúrsaí a fhorbairt agus a thuilleadh turasóirí Gaelainne a mhealladh go Corca Dhuibhne		
Príomhúinéir an bhirt:	Feidhmeannach Gnó & Turasóireachta an Aonaid Pleanála Teanga i gcomhar le Coláistí Chorca Dhuibhne / Oidhrecht Chorca Dhuibhne		
Páirtithe leasmhara/ról:	Feidhmeannach Aos-Oideachais an Aonaid (dearthóir/comhairleoir cúrsaí) (tacaíocht)		
Saolré	Pleanáil agus ullmhúchán		
	Feidhmiú		
Costas measta in aghaidh na bliana	Buiséad Post 6	Costas measta iomlán	
Foinsí maoinithe	Roinn na Gaeltachta (An Phleanáil Teanga)		
Dúshlán an bhirt	Dóthain foirne chun oibriú ar na forbairtí seo		
Réiteach an dúshláin	Feidhmeannach Forbartha/Margaíochta cúrsaí a fhostú		
Monatóireacht ar éifeacht, cur i bhfeidhm agus rathúlacht an bhirt	Beidh foireann Choláistí Chorca Dhuibhne agus foireann Oidhrecht Chorca Dhuibhne freagrach as éifeacht an bhirt a mheas i gcomhar le feidhmeannach Gnó/Turasóireachta an Aonaid Pleanála Teanga trína chinntiú go dtarlaíonn na forbairtí thuas.		